

materia in oculos incurrit, spirituales ejusmodi vim, & virtutem, seu Spiritum fabricatorem latere? Qui, sive Anima, sive Archeus sive alio quocunque nomine appelletur, per impressam sibi à Deo summo illo Mathematico scientiam & intelligentiam, crescendo & vegetando corpus ideæ suæ propriæ respondens fabricatur. Quibus ordinibus, quibus numeris, quibus proportionibus, ex tam parvo, & exiguo, uniformemque materiam habente semine tota alicujus Vegetabilis figura exsurgit, atque ex obscura tenebrosa que terra emergens, truncus, caule, ramis, medulla, corticibus, foliis, floribus & fructibus per aërem se diffundit? Ex Seminibus radices, totius corporis firmamenta, & fundamenta, in terram exundo firmiter sedibus suis inhaerent, & illud aëri libero expositum contra ventorum, procellarum & tempestatum impetus tuentur: Caules & trunci in medullam, & corpus ambiens distincti, atque cortice vestiti germinando protruduntur, & ex molli, humida & liquida materia in tam durum corpus conerescent. Rami proportionem, numero, & ordine miro circumcirca dilatantur, & foliorum ornatu pulcherrimo decorantur: Flores erumpentes incredibili pulchritudine omnes pictorum Naturæ amulorum conatus eludunt, fragrantissimorumque odorum variatione ineffabili luxuriant: Fructus tandem prodeunt immensam iterum non modò figurarum, verum etiam saporum, colorum, & odorum diversitate tum Generis Humani usibus inservientes, tum novorum seminum productione, & multiplicatione, quodvis suum genus propagantes. Infinita igitur figuræ in seminibus, herbis, fruticibus, arboribus, ramis, foliis, floribus, & fructibus existunt, ut turbinatæ, orbiculares, angulosæ, cylindricæ, umbellatæ, racematæ, spirales, jubatæ, galeatæ, umbilicales, lunulatæ, campanulatæ, crispatæ, aculeatæ, denticulatæ, laciniatæ, monostichæ, distichæ, pentaphyllæ, heptaphyllæ, hecatomphyllæ, & id genus aliarum innumerarum. In his altitudo infirmior, & debilior geniculis & nodis firmatur, ac stabilitur: In illis claviculi sunt, instar manuum, fulcimenta corripientes: In aliis hamuli cernuntur cuilibet rei adhærescentes: In multis pulpæ, cortices, siliquæ, utriculi, folliculi, glumæ, spinæ, aristæ, multaque similia inveniuntur, quibus muniri solent. Internarum virium, virtutum & potestatum, quibus excellunt, si jam examen aliquod institueretur, quàm mira proportio Geometrica, & quàm inaudita harmonia Astronomica in ipsis deprehenderetur? Præcipue si, ut in cælo infinita sydera, sic in hoc Regno Vegetabili innumerabilia astra illa terrestria & inter se conferenda, & ad Septem Principes Qualitates Naturæ, quarum Septem Planetæ præsidet, revocanda essent, adeo ut hæc Saturnina, illa Iovialia, quædam Martialia, nonnulla Solaria, alia Veneræ, plura Mercurialia, & haud paucæ Lunaria esse inveniantur.

Varie figuræ in Vegetabilibus.

Animale Regnum.

Sed hæc multò excellentiora, & mirabiliora

occurrunt in Animali Regno sensu, & sensuali intelligentiâ prædito, & appetitu ac voluntate omnes suas actiones movente, in quo largissimâ copiâ se offerunt Mystéria illa Geometrica & Astronomica ad contemplandam Creatoris nostri Sapientiam ubique semper, ac quotidie mortales instigantia, & Divinæ Gloriæ ac Majestatis augustissimam magnificentiam manifestantia, & æternis laudibus celebrantia. In stuporem rapiente admiratione consideranda se exhibent tam infinita semina specifica, ex solius imaginationis operatione incomprehensibili excitata, & ideis suis propriis informata, ex quibus stupenda multiplicatione similia iterum corpora in infinitum oriuntur similitudine suas originis referentia & tam internis quam externis figuris in genere iisdem respondentia, licet cuncta, quatenus individua sunt, individualibus suis, ut ita dicam, figuris & proprietatibus plurimum rursus variant, atque differant, ideoque & similia, & dissimilia diverso respectu dici queant. Si ab infimis insectis, & abjectissimis vermibus, minimisque animalculis minimorum suorum organulorum, & machinularum vivarum beneficio se moventibus, & vitam, sive spiritum animale inesse sibi testantibus, per omnia aquatiliū, terrestrium, & volatiliū genera, usque ad vastissimorum illorum animalium, & ingentium belluarum corpora vastissima progressi fuerimus, inficias ire non poterimus, nihil aliud nos obvium habituros, nisi locupletissimum illum Sapientie Divinæ, & Divinorum Mysteriorum thesaurum, qui infinita Divinæ Majestatis Mystéria pandendo nos ad Dei Creatoris nostri timorem cultum, & reverentiam omnibus & singulis momentis stimulet. Quis hic artificiosissimam illam Mechanicam, quæ tam admirandis Geometricis proportionibus cuncta ordinavit, ac tam perfectò, ac harmonico concentu Astronomico disposuit, ingenio suo quantumvis sagacissimum rimabitur? Quis Dædalus aut Architas compagem ejusmodi ex cute, carne, sanguine, nervis & ossibus tam admirabili ordine compactam, tam aptè & concinnè coagmentatam, ac propriâ suâ animâ viventem, volentem, & appetentem animatam, ullâ imitatione, quantumvis solertissima exprimet? Ludant mortales, & industria suâ mirifica excogitent, atque elaborent automata sua, spectatores stupendo suo artificio, mirabili coagmentatione, & subtilissimis machinamentis in admirationem rapiantia: an unquam paucos & momentaneos, ne dicam innumerabiles constantisque tam naturales quam spontaneos motus æmulabuntur? Quàm exquisitè cuncta sunt fabricata? quàm concinnè disposita? quàm aptè coherentia? quàm congruè distincta? quàm inconfuse copulata? quàm appositè coagmentata? quàm ad motum quemvis facilia & expeditè obsequentia. Quis vel ad unum cor, vel ad unum oculum, vel ad unam manum, vel ad aliam quameunque hominis partem, ejusque texturam inimitabilem animum studiose attendens non obstupescat, & in faciem suam profusus

stratus non exclamet? quàm bonus, quàm sapiens, quàm admirabilis, quàm inimitabilis es, Omnipotentissime Deus, in omnibus operibus tuis infinitam tuam Bonitatem, Sapientiam, Majestatem, & Gloriam nobis ob oculos ponentibus, & ad laudes tuas indefinenter celebratione depradicandas nos invitantibus! A minutissimo certe pisciculo æquè ac vastissimâ Balanâ ad Deo debitum cultum & reverentiam perpetuo studio exhibendam instigamur: Ab insectis abjectissimis non minus quàm à vastissimo Elephantæ ad laudes Divinas indefinenter celebrandas vocamur: Non modò ab ipsa Aquila, verum etiam à minutissimo Regulo, quæ minima avis censetur, ad Divinorum operum præconia excitamur. Sed ò nostram malitiam, pervicaciam & perversitatem! qui nil nisi terrena sapientes, in voluptatibus, & omnis generis vitiis consensescere malimus, quàm ejusmodi operibus Dei infinitis excitari ad cultum, reverentiam, amorem & laudem ipsius illius, qui nobis à se affectis tot beneficiis, momento citius eadem subtrahere, & debitam pro meritis talibus mercedem tribuere potest.

Anima.

Irrationa-

lis.

Tot & tanta autem mystéria cum in Corporis Symmetriâ, & Harmoniâ Geometricâ, ac Astronomicâ se consideranda exhibeant, quot & quanta illa erunt, quæ Anima tam Irrationalis in Brutis, quàm Rationalis in Hominibus, quàm studiosissimâ contemplatione in se meditari jubet. Quàm ordinatissimâ serie, & quàm pulcherrimâ conspiratione omnes animales facultates, corporaliū instrumentorum moderatrices, ex illa cœu unico quodam puncto, & centro omnes lineæ, & radii, emergunt? Sentiendo enim imaginatur; Imaginationis scintillâ gliscente apprehendit, apprehensione facta appetitum movet, appetitum Commoto pronam & promptam voluntatem incitat, voluntate incitata Corporis instrumenta ad exequendum & agendum impellit, his impulsis operatur, & quæ vult, exequi, & effectui dare solet. O admirandam proportionem, quæ facultates singulæ cum objectis suis ita contemperantur, & commensurantur, ut in relatione mutua agentis, & patientis, aut excipientis & excepti coæquatio exquisitior, & mirabilior esse non valeat, & maxime quidem, prout ex objecti ad facultatem applicatione sensus voluptasque sequuntur! O admirandam vim illam Imaginativam emulatione suâ haud multum ab ipsa nostra Rationali Facultate abluentem, ideò cœci instinctus, & impetus naturalis, quo Bruta Animalia ferri, & agi credimus, & putamus, nomine insignitam, ut aliquid saltem, præter Animæ nostræ immortalitatem, esset, quod nos ab illis distinguat, & secernet! Quis Apibus scientiam & intelligentiam dedit tam ordinatè & pacifice, tanquam in Republica aliqua pacata, vivendi, mel ex floribus colligendi, sedulo studio semper laborando operam dandi, & favos suos tam scite conformandi figurâ hexahedricâ, quæ figura tam quoad apices, quam quoad latera nil vacui relinquit? Quis Araneam docuit telam in orbem contexere, in eadem centrum constitue-

re, ex centro constituto radios ætos ubique firmare, ac tandem sive Spiralibus lineis construat? Quis formicis monstravit caverneas tantâ curâ, & providè cellulasque quasi Architecto-riosus partiri? Quis Hirum micelycæ trahi nidos affligere eligere, quæ ratione loci nihil finis nihil commodius esse potest, autor fuit, ut volando se in nant, ejusque cuspidem, ad commodius penetrandi causâ Thunnis Mediterraneum maris peragantibus eam cognoscere, ut natando semper cubum formatum gregatim pariter omnem positionis diversitatem tot animalibus prognosticant? Quis mutationum, & tempestatibus cessit, ut hand infrequenter Adariorum confarcinatoribus se pluvias, nives, grandines, tot alios ejusmodi alterationes ad melius & certius præsentiam Annon cuncta hæc profectus thematico, Geometria, Astronomiam admirabilem illum in Animæ ventem, sentientem, & cuncta perantem fabricatus est?

Hic idem Homini etiam insulam æternam & immortalem omnes res creatas miraculum in ipso Homine, partim ex ætate tempore composito, in quo habens, speciatim Divinam imaginem refert, ac tota quasi Astronomica est numeris & astris ex naturâ suâ ad scientiam emanantem lapsum lucis plenissimâ splendore fulsit, ad quam non tamen in eam subeuntem modantem, nisi sub forma figuræ ac Demonstrativa, qualem exat ratiocinia suppeditant. Si lapsus fuerit, verba hic faciem nium profectò sagacissimum nem requireretur, cui cum visceribus, eam qualis post lapsus describere conabimur, neque nutritionis habentes, ut accuratissimo defungamur. In Homine seu infante est cœu ratiocinationis quidem potestatem in se habentem ejusdem expertis, ut potest progressu sibi acquirit, si fuerit, quandoquidem post partum scientiæ boni & mali etiam scientiæ boni & mali capax luce illa divina, & proinde vel obfcurissimis se immergit tenebris. Naturali illo Lumine incerto & seuro in rerum omnium cognitione sensibus externis ut plurimum

(x)